

1 Lapsivaikutusten arvioinnin tekoprosessi

Tämän arvioinnin pohjamateriaalina on käytetty koululaisille, vanhemmille ja muille osallisille suunnattujen kyselyjen tuloksia, lapsi- ja perheneuvoston kanssa tehtyä arviointia, kunnan johtoryhmässä tehtyä arviointia, oppilashuollon kanssa käytyä keskustelua (kyseisten koulujen kuraattorit ja terveydenhoitajat) sekä koulutoimistosta saatuja tietoja. Arvioinnin on tehnyt Lapinlahden kunnan hyvinvointi- ja osallisuuskoordinaattori Henna Rissanen.

2 Nykytilan kuvaus

Lapinlahden kunnassa on aloitettu talouden tasapainotussuunnitelmatyö, jota ohjaa tasapainottamisohjausryhmä (kunnanhallitus 18.9.23 192). Suunnitelma pitää sisällään mm. kaikkien osastojen palveluverkko- ja organisaatioselvityksen, kiinteistöstrategian päivityksen, kunnan tytäryhtiörakenteen selvittämisen, tulopohjan laajentamisen ja verotulojen tarkistukset. Vuoden 2024 osalta on tehty välittömiä toimenpiteitä, mm. maksujen tarkistukset, veroprosenttien tarkistukset ja investointien karsinnat. Palveluverkkoselvityksen oli tarkoitus valmistua kokonaisuutena elokuuhun 2024 mennessä, minkä pohjalta vuosien 2025-2026 talousarvioesitykset perustuisivat.

Martikkalan koulussa on lukuvuonna 2023-2024 oppilaita 41 (lapinlahtelaisia 30). Ennusteiden mukaan oppilasmäärä vähenee 5-10 oppilaan vuosivauhdilla: lv. 24-25 37 (29), lv. 25-26 32 (25) ja lv. 26-27 22 (19) oppilasta.

Paloisten koulussa on lukuvuonna 2023-2024 oppilaita 24. Ennusteiden mukaan oppilasmäärä vähenee noin kolmen oppilaan vuosivauhdilla: lv. 24-25: 20, lv. 25-26: 17 ja lv. 26-27: 17 oppilasta.

Ohjausryhmä kokouksessaan 15.01.2024 evästi nopeuttamaan talouden tasapainotustyötä niin, että selvitetään kahden alakoulun, Paloisen ja Martikkalan, kohdalta koulujen mahdollinen lakkautuminen muuta palveluverkkoselvityksestä nopeammin, jo syksystä 2024 alkaen.

Kunnanhallitus teki päätöksen aloittaa selvitystyön Paloisten ja Martikkalan koulun lakkauttamiseksi kokouksessaan 29.1.24, 19.

3 Päätösvaihtoehtojen vaikutusten tarkastelua

Vaihtoehto	Kuvaus
Koulut pidetään ennallaan	Jos koulut jatkavat ennallaan, niiden oppilasennuste on silti laskeva.
Martikkalan ja Paloisten koulut lakkautetaan	Lakkautusta suunnitellaan syksystä 2024 lähtien.

4 Päätösvaihtoehtojen vertailu

Vaikutuskohde	Koulut pidetään ennallaan	Martikkalan ja Paloisten koulut lakkautetaan
Lapset ja nuoret		
Lasten tai nuorten kasvun ja kehityksen yksilöllinen tukeminen		
Lyhyt aikaväli	0	-1
Pitkä aikaväli	-1	1
Kuvaus	<p>Lyhyt aikaväli: Yksilöllinen opetus ja yleinen tuki toteutuvat pienessä kouluyhteisössä luontevasti, perustuen pienen oppilasmäärän mahdollistamaan joustoon, yksilöllisyyteen ja ympäristön muunneltavuuteen.</p> <p>Pitkä aikaväli: Oppilasmäärän yhä kutistuessa lasten vertaisryhmä alkaa käydä yhä pienemmäksi, ja jossakin kohtaa saavutetaan kohta, jossa vertaisryhmän pienuus alkaa vaikuttaa negatiivisesti.</p> <p>Mitä pienempi yksikkö on, sitä suurempi vaikutus myös yksittäisillä henkilöstön vaihdoksilla voi olla koulun arkeen.</p> <p>Tarkistettu koulutoimistosta: Paloisilla ja Martikkalassa on käytettävissä kiertävä laaja-alainen erityisopettaja, joka on molemmilla kouluilla 1</p>	<p>Suurempaan kouluun siirryttäessä kyläkoulun tarjoama yksilöllisyys ja yhteisöllisyys jäävät pois, ja lapset siirtyvät osaksi suurempaa kouluyhteisöä. Koulujen yhdistäminen kasvattaa ryhmäkokoja ja se vähentää opetuksen yksilöllisyyttä luokkatilanteissa. Sopeutuminen ja tutustuminen uuteen ympäristöön ja uusiin ihmisiin on yksilöllistä.</p> <p>Isommassa yksikössä on tarjolla enemmän erilaisia ratkaisuja (erityinen tuki, laajempi henkilöstö) lasten kasvun ja kehityksen tueksi. Myös näiden piiriin ohjaaminen on opettajille luontevaa.</p> <p>Tarkistettu koulutoimistosta: Matin ja Liisan koululla on alakoulun puolella 1,25 laaja-alaista erityisopettajaa, ja erityisopettajat paikalla joka</p>

	<p>pv/vko. Jos lapsella on erityisen tuen tarve, hänen lähikoulukseen voidaan määritellä lähin sellainen koulu, jossa on tarjolla hänen tarvitsemansa pienryhmä.</p>	<p>päivä. Lisäksi tarjolla luokkamuotoista erityisopetusta (5 ryhmää). Varpaisjärven koululla on käytettävissä alakoululla yksi laaja-alainen erityisopettaja, joka tällä hetkellä käy Paloisilla 1pv/vko (käytännössä resurssi ei muuttuisi). Lisäksi Varpaisjärvellä on yksi erityisluokan opettaja (opettaa pienryhmää).</p>
<p>Lasten ja nuorten asuminen tai kasvuympäristö</p>		
<p>Lyhyt aikaväli</p>		
<p>Pitkä aikaväli</p>		
<p>Kuvaus</p>	<p>Lyhyt aikaväli: Kyläkoulu on lasten lähiympäristöä tukeva tekijä ja mahdollistaa myös vapaa-ajan aktiviteetteja. Ajallisesti lyhemmät koulumatkat ja koulupäivien pituus säilyvät. Tähän ei ole tiedossa muutosta lyhyellä aikavälillä.</p> <p>Pitkä aikaväli: Lasten kasvuympäristön rajautuminen yhä pieneneville kylille alkaa jossakin kohtaa supistaa lasten elämää. Tällöin kasvuympäristön laajentaminen on kiinni perheen aikuisista. Kyläkoulun säilyminen voi myös houkutella lisää perheitä alueelle, mutta tähän mennessä asukasmäärä on ollut koulusta huolimatta laskeva.</p>	<p>Koulun lakkauttaminen hiljentää kylää ja kyläyhteisön toimintaa. Toisaalta lasten päivittäinen kasvuympäristö laajenee kirkonkylän ja sen palvelujen äärelle.</p>
<p>Lasten ja nuorten mahdollisuudet liikkua</p>		

paikasta toiseen		
Lyhyt aikaväli	0	-1
Pitkä aikaväli	0	1
Kuvaus	<p>Suurin osa Paloisten (83,3%) ja Martikkalan (82,9%) koulujen oppilaista on jo nyt kuljetusoppilaita. Koulujen säilyminen ei aiheuta muutosta nykytilanteeseen nähden.</p>	<p>Lasten omaehtoinen liikkuminen heikkenee, koska kaikki oppilaat siirtyvät kuljetusoppilaksi ja kuljetusmatkat pitenevät. Toisaalta päivittäinen kulkeminen taajamakouluun tarjoaa useammin pääsyn taajama-alueen kohteisiin silloin kun kyytien puolesta on liikkumavaraa (harrastukset, kirjasto).</p> <p>Tarkistettu koulutoimistosta: Pääsääntöisesti paluukyyti on vanhempien järjestämä. Myöhempi koulukyyti on silti hyödynnettävissä koulun järjestämän kerhotoiminnan yhteydessä. Kaikki reitit ajetaan samanlaisina ja oppilaan tarpeen mukaan. Vakuutusten kannalta koulun järjestämä kerhotoiminta on koulun toimintaa (vakuutukset ovat voimassa myös paluukyydissä jos hyödynnetään koulukyytejä).</p>
Lasten ja nuorten ihmissuhteet		
Lyhyt aikaväli	0	-1
Pitkä aikaväli	-1	2
Kuvaus	<p>Lyhyt aikaväli: Pienessä yhteisössä ihmissuhteet ovat tiiviitä, ja koulun säilyttäminen</p>	<p>Lyhyt aikaväli: Suurempaan kouluun siirtyessä lasten sosiaalinen ympäristö</p>

	<p>pitäisi tilanteen lyhyellä aikavälillä ennallaan.</p> <p>Pitkä aikaväli: Kyläkoulut mahdollisesti pienenevät tulevaisuudessa ja koulun tuomat ihmissuhteet harvenevat. Oppilashuollossa on jo nykytilanteessa huomattu pienillä kouluilla vähäisten kaverivaihtoehtojen aiheuttamaa yksinäisyyttä.</p>	<p>hajaantuu ja kaverisuhteet saattavat muuttua ja etsivät paikkaansa. Aikuisilta vaaditaan herkkyyttä havaita ja puuttua haasteisiin lasten kaverisuhteisiin ja mahdollisiin kiusaamistilanteisiin.</p> <p>Pitkä aikaväli: Tilanteen tasoittuessa lapsilla on mahdollisuus laajempaan vertaisverkostoon, mikä helpottaa myös yläkouluun siirtymistä.</p>
<p>Lasten ja nuorten mahdollisuus harrastaa tai viettää vapaa-aikaa</p>		
<p>Lyhyt aikaväli</p>		
<p>Pitkä aikaväli</p>		
<p>Kuvaus</p>	<p>Lyhyt aikaväli: Tällä hetkellä kouluilla toimii harrastusryhmiä ja on tarjolla ulkoliikuntamahdollisuuksia, joita lapset käyttävät vapaa-ajalla.</p> <p>Keväällä 2024 Martikkalan koululla on koulun järjestämää kerhotoimintaa (kuvikerho ja peli- ja läksykerho), Paloisilla ei. 4H järjestää sekä Paloisilla että Martikkalassa monitoimikerho-toimintaa kerran viikossa, ja lisäksi Paloisilla toimii seurakunnan päiväkerho ja kansalaisopiston kurssuja. Tähän ei ole tiedossa lyhyellä aikavälillä muutosta.</p> <p>Pitkä aikaväli: Oppilasmäärien kutistuessa harrastusten osallistujamäärä tulee haasteeksi.</p>	<p>Kotien lähellä (kyläkoulun yhteydessä) ovat harrastusmahdollisuudet vähenevät koulujen lakkautuessa, osa toiminnoista voinee siirtyä kylätaloille. Onko hiihtoladoille ja luistinradoille jatkoa?</p> <p>Lapset voivat hyödyntää suurempien koulujen harrastustarjontaa ja keskittäminen mahdollistaa/turvaa tarjonnan monipuolisuutta jatkossa.</p> <p>Tällä hetkellä koulujen järjestämänä toimii Varpaisjärvellä luontokerho, kepparikerho, ja palloilu- ja parkourkerho; Matin ja Liisan koulussa liikuntakerhot ikäryhmittäin sekä puuhiskerho. Molemmilla</p>

		kouluilla on myös 4H:n ja kansalaisopiston järjestämää harrastustoimintaa.
Lasten ja nuorten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet		
Lyhyt aikaväli	0	-1
Pitkä aikaväli	0	0
Kuvaus	Kaikilla alakouluilla toimii oppilaskunnat. Pienessä kouluyhteisössä lapsilla on suorat vaikutusmahdollisuudet esimerkiksi harrastustoimintaan. Tähän ei ole näköpiirissä muutosta verrattuna nykytilaan lyhyellä tai pitkällä aikavälillä.	Kaikilla kouluilla toimii oppilaskunnat. Oppilaiden suorat vaikutusmahdollisuudet pienenevät isompaan yksikköön siirryttäessä, mutta vaikuttamisen kohteita tulee lisää (isompi yhteisö, jossa vaikuttaa).
Lasten ja nuorten terveys		
Lyhyt aikaväli	0	-1
Pitkä aikaväli	0	0
Kuvaus	Lähikoulun tarjoamat harrastusmahdollisuudet ja yhteisöllisyys tukevat lasten terveyttä. Koulun lähellä asuvat oppilaat pystyvät kulkemaan koulumatkan omin voimin, mutta suurin osa oppilaista on kuljetusoppilaita. Kokonaisuutena asioihin ei ole odotettavissa muutosta nykytilaan nähden. Terveystoiminta tavattavissa Paloisilla 1 krt/kk ja Martikkalassa 1-2 krt/kk. Kuraattori tavattavissa	Muutos aiheuttaa lapsille ja koko perheelle epävarmuutta ja huolta. Kuljetusmatkojen pidentyminen ja lähiharrastusten väheneminen aiheuttaa enemmän istumista/paikallaan oloa. Kuljetuksineen koulupäivien piteneminen aiheuttaa lisäkuormitusta. Rakennettu välituntiympäristö on isommilla kouluilla monipuolisempi, mutta luontoympäristö vähenee kyläkouluihin verrattuna. Kuraattori tavattavissa Matin

Martikkalassa 2 krt/kk ja Paloisilla n. 1 krt/kk. Oppilashuollon palvelut edellyttävät, että palvelua tarvitsevat lapset tunnustetaan ja ohjataan palvelun piiriin.

Tarkistettu koulukyydit koulutoimistosta: Tällä hetkellä Martikkalan suuntaa ajaa kaksi reittiä, joista yksi lähtee klo 7 ja toinen lähtee klo 7.20. Paloisten koululle lapset kulkevat sekä Jumisen reitin linja-autossa ja Korpijärven suunnalta taksikydyissä (matka-aika Korpisilta n. 30 min.).

ja Liisan koululla 2 pv/vko ja Varpaisjärvellä kerran viikossa. Terveystoimittaja tavattavissa Varpaisjärvellä 2 kertaa viikossa; Matin ja Liisan koululla terveystoimittaja paikalla joka päivä ja koululääkäri kerran viikossa. Palveluihin ohjaamien on kouluilla luontevaa.

Tarkistettu koulukyydit koulutoimistosta: Järjestely katsotaan jokaisen oppilaan kohdalla yksilöllisesti. Näillä näkymin Martikkalasta tulee kaksi reittiä ja molemmat lähtevät aamulla liikkeelle aikaisimmillaan kello 7. Varpaisjärvellä Jumisen reitin aikataulu ei muutu, kyydyissä oloa tulee lapsille 20 minuuttia lisää. Korpijärven suunnalta taksikydyksessä olevat oppilaat siirtyisivät linja-autokyydytykseen Varpaisjärvelle. Linja-auton reitti aikaistuu mahdollisesti 15 minuuttia, ja lähtee klo 7.30 (Varpaisjärven koululla koulu alkaa klo 8.45). Pitkää matka-aikaa esimerkiksi aamulla voidaan kompensoida reitin järjestelyissä iltpäivisin.

Lasten ja nuorten turvallisuus tai turvallisuuden tunne

Lyhyt aikaväli

0

-2

Pitkä aikaväli

0

0

Kuvaus

Jos koulut pidetään ennallaan, ei ole odotettavissa muutosta nykytilanteeseen nähden.

Iso muutos aiheuttaa turvallisuuden tunteen heikkenemistä lapsille. Pelko kiusaamisesta kasvaa.

			Aikuisilla on tässä myös iso rooli. Pitkällä aikavälillä tilanne tasoittuu.
Vaikutukset lasten ja nuorten perheiden aikuisiin			
Lyhyt aikaväli	1	-2	
Pitkä aikaväli	0	-1	
Kuvaus	Koulun säilymisellä on positiivinen vaikutus aikuisiin ja kyläyhteisöön lasten ympärillä.	Koulujen lakkauttaminen aiheuttaa pettymystä ja vaikutus voi kestää pitkään. Muutos voi aiheuttaa haasteita perheiden arjen uudelleenjärjestämisessä ja yhteisöllisyyden ylläpidossa.	
Vaikutukset perheiden taloudelliseen tilanteeseen			
Lyhyt aikaväli	0	-1	
Pitkä aikaväli	-1	-1	
Kuvaus	Lyhyellä aikavälillä ei ole odotettavissa muutosta koulujen säilyessä ennallaan. Pitkä aikaväli: Kylän asukasmäärän vähentyessä lähellä olevien harrastusmahdollisuuksien mahdollinen vähentyminen voi aiheuttaa kuljetustarvetta lasten harrastuksiin, vaikka koulut pysyisivätkin ennallaan.	Lähellä olevien harrastusmahdollisuuksien vähentyminen aiheuttaa kuljetustarvetta lasten harrastuksiin, toisaalta kirkonkylällä olevat harrastukset ovat paremmin saavutettavissa. Koulujen lakkauttamisella on vaikutusta perheiden kiinteistöjen arvoon.	
Vaikutukset varhaiskasvatukseen ja lasten mahdollisuuteen osallistua varhaiskasvatukseen. Koskettaa vain esiopetuksessa			

olevia.		
Lyhyt aikaväli	-1	2
Pitkä aikaväli	-1	2
Kuvaus	<p>Varhaiskasvatuksessa lapset ovat perhepäivähoidossa. Täydentävää varhaiskasvatusta kouluilla ei ole tarjolla. Koulunkäynninohjaajaa ei Paloisten koululla ole syksyllä 2024, iltapäivätoiminnan toteutuminen Paloisten koululla on epävarmaa.</p>	<p>Esioppilaille pystytään tarjoamaan Lapinlahdella ja Varpaisjärvellä virallista täydentävää varhaiskasvatusta.</p>
Vaikutukset lasten ja nuorten opetukseen ja koulunkäyntiin		
Lyhyt aikaväli	0	0
Pitkä aikaväli	-1	2
Kuvaus	<p>Tiivis yhteisö mahdollistaa yksilöllisen opetuksen ja eri-ikäisten oppilaiden vuorovaikutuksen keskenään. Yksilöllinen opetus ja yleinen tuki toteutuvat pienessä kouluyhteisössä luontevasti, perustuen pienen oppilasmäärän mahdollistamaan joustoon, yksilöllisyyteen ja ympäristön muunneltavuuteen. Oppilasmäärän vähetessä mahdollisuudet ja resurssit kapenevat.</p> <p>Toteutuneet valinnaisaineet tänä lukuvuonna: Paloinen: 5.lk: Liikunta 6.lk: Liikunta, Kuvataide</p>	<p>Vuorokurssit otettava huomioon vastaanottavassa koulussa: koulutuksen järjestäjällä on velvollisuus järjestää koko oppimäärän toteutuminen (koskee 15 oppilasta Martikkalassa ja 9 oppilasta Paloisilla).</p> <p>Lyhyellä aikavälillä muutos vie mahdollisesti oppilaiden huomion sopeutumiseen.</p> <p>Laajempi resurssi monipuolistaa lasten oppimisen mahdollisuuksia ja erityisen tuen toteutumista, ja oppilaiden ohjaaminen tuen pariin on luontevaa. Laaja-alainen erityisopettaja saatavilla sekä Matin ja Liisan</p>

Martikkala:
5.lk: Kuvataide, Liikunta
6.lk: Kuvataide, Liikunta

koululla että Varpaisjärvellä päivittäin.

Tänä lukuvuonna toteutuneet valinnaisaineet Matin ja Liisan koululla:

5.lk: Liikunta, Ohjelmointi, Kielikylpy, Elokuva, Kuvataide

6.lk: Liikunta, Ohjelmointi, Kielikylpy, Elokuva, Kuvataide, Tekninen työ, Musiikki

5 Huomioita päätösvaihtoehtojen vertailusta

Tässä arvioinnissa on ennakoitu koulujen säilymisen vaikutusta lapsiin verrattuna nykytilaan. Moni koulujen säilymiseen liittyvä vaikutus näyttäytyy siksi neutraalina.

Jos koulut lakkautetaan, on huomioitava:

- Siirtyvän ryhmän sosiaalisten suhteiden tukeminen
- Lasten mahdollisuus tutustua tulevaan kouluun etukäteen
- Vastaanottavien ryhmien valmistautuminen uusiin oppilaisiin
- Liikkumisen ja harrastusten mahdollistaminen kuljetusoppilaille (koulupäivän sisällä/jälkeen?)

Lisäksi huomioitava:

- Kiusaamiseen puuttuminen vaatii aikuisilta tahtoa ja keinoja koulun koosta riippumatta.
- Koulujen olemassa olo vaikuttaa koko kunnan mahdollisuuteen tarjota erilaisia asumisvaihtoehtoja perheille. Kyläkoulut ovat kunnan veto- ja pitovoimaa lisäävä tekijä.